

Halsnæs
Kommune

***Natur- og friluftsförvaltning
2016–2019***

Oplev det rå
og autentiske
Halsnæs

Lokalitetsnavne

Følgende navngivne lokaliteter omtales i nærværende rapport:

1: Dragebjerg	11: Rundebakke
2: Grævlingehøj	12: Store Karlsminde
3: Hald Strand	13: Trehøje
4: Holteskov	14: Ullerup
5: Kappelhøj	15: Spodsbjerg
6: Bakkestien	16: Melby Høje
7: Klintholm	17: Skansen
8: Lynæs	18: Store Havelse
9: Birkebakkerne	19: Lyngby Å
10: Rakenhøj	20: Hesselø

Indholdsfortegnelse

- 4 Indsats for natur, landskab og friluftsliv i Halsnæs Kommune
- 6 Friluftslivet i Halsnæs Kommune
- 9 Naturformidling
- 14 Formidling, pleje og synliggørelse af fortidsminder
- 16 Naturpleje og naturgenopretning
- 20 Registrering og overvågning af beskyttet natur og fredede arter
- 24 Bekæmpelse af invasive arter

Fotos: Jakob Lausen. Akvareller: Jimmy Lassen

Indsats for natur, landskab og friluftsliv i Halsnæs Kommune

Rapporten hér skal give en overskuelig og letlæselig status over Halsnæs Kommunes natur – og friluftsforsvaltning i perioden 2014–2017.

Tilbageblikket bliver suppleret med ønsker for de kommende 2 års natur- og friluftstiltag i Halsnæs Kommune.

Rapporten er den 4. i rækken af statusrapporter og afløser "Naturforsvaltning 2012–2015".

De sidste 11 år har kommunerne varetaget og håndhævet størstedelen af naturbeskyttelseslovens myndighedsopgaver. Det indebærer bl.a. løbende tilsyn med de beskyttede naturområder, tilladelser og dispensationer fra lovens bestemmelser, diverse naturforsvaltningsopgaver samt Natura-2000 arbejdet indenfor de kommunalt- og privatejede arealer.

Naturforvaltningsindsatsen i Halsnæs Kommune prioriteres efter "Brandmandens Lov". "Brandmanden" danner sig allerførst et overblik over "trusselsbilledet" for naturen og dens tilstand.

Herefter

- Beskyttes det endnu uskadte
- Reduceres skadelige påvirkninger
- Genoprettes det ødelagte

"Brandmandens lov" er blevet konkretiseret i publikationen "Plejestrategi for særlig natur i Halsnæs Kommune 2008".

Rapporten fastlår principperne for og prioriteringen bag hovedparten af kommunens naturplejeindsats. Strategien kan ses på Halsnæs Kommunes hjemmeside.

Rapporten behandler naturforvaltningen i 2 overordnede sektioner hhv. "Friluftsliv" samt "Natur". Indenfor disse emner redegøres for hvilke tiltag, kommunen har udført i perioden 2014–2017 samt hvilke tiltag, der søges gennemført i perioden 2018–2019.

Friluftslivet i Halsnæs Kommune

Halsnæs Kommune har de seneste 4 år arbejdet målrettet på at forbedre de fysiske rammer for et aktivt og udbytterigt friluftsliv i kommunen. Gode velformidlede rammer er den grundlæggende forudsætning for at inspirere til et friluftsliv. Både de helt små, de unge samt voksne og ældre har gavn af at komme ud "i det grønne" og opleve.

Sundheden for sjæl og krop, samt viden og nysgerighed om landskabet, dets natur og kulturhistorie kan bidrage til en større "samhørighedsfølelse". Denne forståelse kan omvendt skabe en bevidsthed og måske være med til at holde af og i sidste ende værne om naturen og landskabsoplevelserne fremadrettet.

Naturforvaltning handler derfor også om at "tilgængeliggøre" naturområderne. Dette kan blandt andet gøres ved hjælp af diverse friluftsanlæg.

Den enkelte "naturgæst" opfordres indirekte til at opleve og bruge naturen ved at kommunen etablerer nye stier eller plejer oprindelige stier, som går gennem forskellige fredede eller seværdige landskaber. Men andre typer af anlæg, som f.eks. små informationssteder med bord og bænke og evt. teltpladser og lignende understøtter kvaliteten af den enkeltes naturoplevelse.

Publikumsfaciliteter 2014-2017

Anlæg

Halsnæs Kommune har i perioden etableret en lang række forskellige anlæg til gavn for folks adgang til landskabet og deres naturoplevelser her i kommunen.

Mest opmærksomhed fik etablering af Danmarks første og eneste hav-shelter ved Hvide Klint i Roskilde Fjord "Havhytten". Havshelteret var en del af projektet "Leg og oplevelser ved Hvide Klint". Projektet omfattede også etablering af bålhytte og udelæringshotspot, så lokale skoler let kan flytte undervisningen ud i naturen.

Derudover er der etableret en "Snog-Bro" ved Kребsehullet bag MågleblikSkolen og tovbanen "Krudstskuddet" med tilhørende skov-legeplads lige syd for Duevej ved Bakkestien i Frederiksværk. Anlæggene er særligt målrettet skolebørn. På 3 hemmelige steder er der etableret såkaldte 'kig-op-bænke'. Det vil sige bænke, der inviterer den besøgende til at ligge ned, hvile og kigge op i trækroneerne.

Der er opsat en række nye natur-informationstavler ved Bakkestien, Arrenække Bakker, Rundebakke, Kребsehullet og Høje Lindebjerg.

Havskilte er en anderledes type informationstavler, hvor kyst, fjord og havnaturen er blevet formidlet til vands på 5 særligt udviklede hav-bøjer. Skiltene fungerer som vejvisere og formidlingsspots for de mange kajaksejlende i kommunen. Det er ikke set andre steder i Danmark.

Endelig bliver vandhulslivet ved Krebsehullet ved Maglebliskskolen formidlet med særlige "Superhelteskilte". En ny vinkel at formidle viden på særligt rettet mod børn.

Stisystemer mv.

Kommunens Natur og Vej-afdeling har ansvaret for hovedparten af vedligeholdet af kommunens rekreative veje og stier. Som hovedregel slås alle stier minimum 2 gange årligt i vækstsæsonen. Herudover istandsættes trapper og lign. stuidstyr efter behov.

Væsentlige stisystemer findes ved Strø Bjergefredningen, Arrenakke Bakker, Rundebakke, Fjordstien (herunder Bakkestien mv.), Kappelhøjken og Nordkyststien.

Bag Frederiksværk Gymnasium blev der i efteråret 2016 etableret en 180 meter lang boardwalk over kanalen og ud langs den gamle kystlinje.

Publikumsfaciliteter 2018–2019

Anlæg

Bæverskjul

Der er via Friluftsrådets søgt midler til etablering af et bæver-observatorium i ved Dronningholm Mose på Arrenæs. Derudover er der ikke planlagt etablering af nye anlæg i perioden.

Stjernesenge

Arrenæs er det mindst lydforurenede område i hovedstadsregionen. Ved at etablere stjernesenge inviteres den besøgende til at ligge sig ned og betragte himmelrummet. Sengene suppleres med skilte om stjernehimlen.

Undervandssti

En særlig undervands-soppesti ved Hvide Klint bliver udlagt i sommeren 2018. Soppestien består af undervandsplancher med beskrivelse af nogle af fjordens dyr og planter.

Stisystemer mv.

Kommunen påtænker i samarbejde med Naturstyrelsen Nordsjælland at åbne 2-3 nye stier på Arrenæs i forbindelse med implementering af Arrenæsplanen.

Kortlægning og "faktatjek" af kommunens eksisterende rekreative stier.

Naturformidling

Udover at etablere stier og skabe anlæg, der indbyder til besøg og oplevelse fokuserer Halsnæs Kommune også på målrettede aktiviteter for de natur- og landskabsinteresserede. Aktiviteter som kommunen iværksætter for at formidle særlige Halsnæske dyr og planter samt naturtyper, specielle naturområder.

Kommunen inddrager borgere i samarbejde, der går forud for større naturforvaltningsprojekter, såsom fysiske plejeforanstaltninger eller eks. vedtagelsen af Natura2000-handleplaner.

Der er mange målgrupper for formidlingen, ligesom der (afhængig af målgruppe) også er mange budskaber. Skolebørn, ny-tilflyttere, ejere af områder med naturindhold, friluftsmennesker, sommerhusboere og beslutningstagere mv. er alle målgrupper. Hovedbudskabet er som udgangspunkt at gøre den enkelte opmærksom på naturværdierne her i kommunen og kommunens arbejde for at forvalte denne.

Målgrupper nås ikke via et enkelt medie, men ved hjælp af flere forskellige. En effektiv formidling er desuden kendetegnet ved at sikre at det budskab man ønsker udbredt, kan "høres" eller "ses" af den målgruppe man ønsker at nå.

Borger-samarbejder

Græsningslaug ved Kappelhøjken

I vinteren 2017 indgik Halsnæs Kommune i et samarbejde med en gruppe borgere og dannede en "ko-klapper forening" med udgangspunkt i de offentligt tilgængelige arealer ved Kappelhøjken ved Frederiksværk. Her vil en genoptagelse af gammel-dags afgræsning begunstige naturen.

Halsnæs Kommune hegnede ca. 12 ha og sørgede for etablering af el og vand til hegn og dyr. Ko-klapperforeningen stod for tilsyn med kreaturerne.

Høslætavl

Halsnæs Kommune samarbejder med Danmarks Naturfredningsforening om formidling af årlig naturpleje ved hjælp af le på 2 kommunalt ejede arealer. Plejeformen er skånsom, meget effektiv og giver et meget konkret indblik i tidligere tiders landbrugsdriftsformer. Inden plejen påbegyndes gennemgår kommunens naturmedarbejder områdets flora og fauna og forklarer hvorfor høslæt med le er en særlig effektiv plejemetode til at fremme en varieret flora og fauna. I forbindelse med disse høslæt-arrangementer finansierer Halsnæs Kommune pølser og sodavand som "tak for hjælpen".

Halsnæs
Kommune

Offentlige naturture

KAFFE MED UDSIGT

Siden sommeren 2015 har Halsnæs Kommune den sidste torsdag i hver måned i sommerhalvåret afholdt offentlige vandreture i den Halsnæske natur. Fælles for samtlige 15 afholdte ture er, at der fremvises et særligt naturområde, hvor kommunen har haft "en finger med i spillet". Det vil sige at kommunen enten har foretaget naturpleje, etableret anlæg eller på anden vis assisteret med udviklingen af området. Turene er blevet til et tilfølsstykke og således er der til tider mere end 100 fremmødte.

NATIONALPARK KONGERNES NORDSJÆLLAND

For at markere vedtagelsen af Nationalpark Kongernes Nordsjælland i Halsnæs Kommune blev der i 2017 afholdt formidlingsture for lodsejere i nationalparken samt for alle interesserede borgere. Ekskursionerne var store succeser med mere end 100 deltagere. På turene blev nationalparken og dens kommende udvikling diskuteret med begejstring.

DE VILDE BLOMSTERS DAG

Halsnæs Kommune har i 2016 og 2017 i samarbejde med Dansk Botanisk Forening afholdt ekskursion til Rundebakke ved Roskilde Fjord. Turene har haft fokus på at øge deltagernes kendskab til såvel sjældne flora og fauna samt ikke mindst Halsnæs Kommunes naturpleje for at fremme og bevare områdets særlige plante- og dyreliv.

FLAGERMUS OG FRØER PÅ "NAT-NATUR-TURE"

I samarbejde med Hillerød og Gribskov Kommune afholdtes i årene 2014-2017 offentlige "nat"-naturture til særlige løgfrø-lokaliteter indenfor de 3 kommuner. På lokaliteterne var der blevet udført kommunal vandhulspøje til fordel for arten. Begge ture var meget velbesøgte og aften og natstemningen gav en stemningsfyldt atmosfære.

I 2017 afholdtes flagermus-tur ved Kanalen i Frederiksværk. Her blev der medtaget en såkaldt flagermus-detektor, så de enkelte arter kunne bestemmes.

NORDENS STØRSTE BESTAND AF GYVELKVÆLEREN

Den årlige optælling af Danmarks eneste forekomst af røllike-gyvelkæler bliver gennemført i samarbejde med en række frivillige. Arten stortrives og kendes kun herfra og så på Øland i Sverige. Den er fredet.

ANDET

I 2014 afholdtes i samarbejde med Naturstyrelsen og Frederiksværk-Ølsted Sportsfiskerforening en fiskekortlægning af fiskearterne i Arresø Kanal der løber gennem Frederiksværk. Der blev trukket vod og en lille bestand af den sjældne fiskeart grundling lever stadig i Kanalen. Fiskearterne er formidlet ved et skilt.

Udgivelser mv.

Mobil-app "Naturskatten"

Området omkring Lyngbakkerne samt Spodsbjerg i Hundested, danner rammen for et projekt med elektronisk formidling af natur tilegnet de 7-12 årige.

Naturskatten er en app. til smartphone, som består af et skattekort, kompas og 7 "skatte".

Børnene vælger selv hvilke "skatte" de vil finde på skattekortet og guides efterfølgende via kompas til de enkelte områder.

Hver "skat" er et formidlingspunkt som, når dette nås, åbenbares på telefonen via levende grafik og tale. Ved hver "skat" skal barnet desuden svare på et spørgsmål om det enkelte formidlingspunkts natur.

Scan koden for at hente den gratis app, "Naturskatten Hvide Klint".

Hvide Klint – Udelæringsrum

Et serie af 4 mandsstore informative plancher samt indkøb af grej (net, lup, bestemmelsesnøgler, spånede bakker mv.) er blevet opsat ved bålhytte ved Hvide Klint. Hvide Klint fungerer nu som et af kommunens mest besøgte natur-rum for skoleklasser fra 1.-7. klasse trin.

"Friluftsguiden.dk og OplevHalsnaes.dk"

To internet-portaler er blevet udarbejdet i perioden. Administrationen leverer løbende indhold til begge portaler.

Friluftsguiden.dk er blevet til i et regions-samarbejde og dækker således hele landet.

Naturformidling 2018–2019

Naturformidlingen fortsættes med formidlingsturene "Kaffe med Udsigt" og "Nat-natur-ture".

Høslæt-arrangementerne i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening forventes fortsat.

Kajakkort

Et særligt vandtæt kajakkort bliver udgivet og lanceret i 2018. Det kan tages med ombord i kajakken og vil formidle særlige naturlokaliteter og overnatnings faciliteter mv. Kajakkortet udarbejdes i samarbejde med lokale kajakklubber.

Hemmelig natur

En "tag-med-ud"-folder dedikeret 8-10 "hemmelige" gemte kommunale eller private naturperler med offentlig adgang forventes udgivet i efteråret 2018.

Formidling, pleje og synliggørelse af fortidsminder

Dragebjerg, Maglehøj, 7-høje, Dronningholm Slotsruin ved Arresø eller Kanalen gennem Frederiksværk er sikkert blevet "almindeligheder" for borgerne i Halsnæs Kommune, men disse fortidsminder, minder i kraft af deres blotte tilstedeværelse og synlighed i landskabet om fortidens kultur i Halsnæs Kommune.

Ved at sikre denne synlighed mod tilgroning, forfald eller byggeri mv. styrkes deres formidlingsværdi og fortællingen om fortidens kultur bliver konkretiseret.

Siden 2007 har Halsnæs Kommune haft ansvaret og pligten til at sikre samt arbejde for at pleje og synliggøre kommunalt ejede fortidsminder i landskabet. Halsnæs Kommune ejer 5 fortidsminderarealer, heraf 4 gravhøje fra bronzealderen. I alt registreret 82 officielle fortidsminder kendes fra kommunen i senest kommunen. Udover de ovennævnte typer af fortidsminder er bl.a. dysser, voldsteder, helligkilder, mv. beskyttet i medfør af museumsloven.

Samtlige af de kommunalt ejede gravhøje plejes regelmæssigt, derudover prioriteres pleje af private ejede fortidsminder med botanisk og landskabelig værdi og som kan opleves fra offentlig vej. Her udarbejder kommunen i fællesskab med ejeren en plan for plejen. 1. gangs-pleje omfatter rydning af træer og krat. Enkelte træer kan evt. efterlades, såfremt de ikke er i fare for at vælte og dermed beskadige højens kerne og kulturlag.

Vedvarende pleje består i at holde højen græsdækket ved regelmæssige høstlæt. Dvs. slåning og bortskaffelse af græs og urter for derved at undgå ophobning af næringsstoffer.

Pleje af fortidsminder 2014–2017

Halsnæs Kommune har i perioden udført vedligeholdende pleje af i alt 14 gravhøje hhv. Maglehøj (2 stk), Dragebjerg (4 stk), 7-høje (4 stk), Rundebakke (1), Grævlingehøj (1) Rakenhøj (1) og Præstehøj (1). Derudover er 2 nye og hidtil bortgemte i tæt bevoksning blevet synliggjort ved 1. gangs pleje. Det drejer sig om en høj syd for Store Havelse, en høj på Lundebakke og en høj ved Strø Bjerger.

2 gravhøje med tydelige skader efter ræv og hund blev i samarbejde med Kulturarvsstyrelsen renoveret ved 7-høje i Melby og efterfølgende indhegnet.

Pleje af fortidsminder 2018–2019

Der vil forsat blive udført vedligeholdende pleje af ovennævnte gravhøje.

Desuden bliver der udarbejdet og offentliggjort en plejeplan for kommunens fortidsminder. Her beskrives de enkelte lokaliteter nøjere og plejebestand samt formidlingsværdi angives.

Et udvalg af private lodsejere vil blive kontaktet med henblik på pleje af hidtil oplejede fortidsminder.

Naturpleje og naturgenopretning

Halsnæs Kommune er plejemyndighed på fredede arealer, på de såkaldte § 3-arealer samt på kommunens egne naturarealer. At være "plejemyndighed", betyder at kommunen har hjemlen til, indenfor de nævnte områder, at afgøre hvorvidt et givent indgreb kan eller bør gennemføres, for at forbedre eller sikre en ønsket naturtilstand. Staten plejer på statsejede arealer.

Fredninger

Ca. 900 ha er fredet i Halsnæs Kommune, her udgør især Strø Bjerger, Kappelhøj v. Frederiksværk og Melby Overdrev de største enkeltområder. For mange af områderne er der i tillæg til fredningen udarbejdet konkrete plejeplaner.

§3-beskyttet natur

I Halsnæs Kommune er ca. 750 ha udpeget som særligt natur, der på grund af især plantelivet, er beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3 mod ændringer.

Natura 2000

Hovedparten af de særligt værdifulde naturarealer i Halsnæs (og i resten af Europa) er yderligere beskyttet via den europæiske Natura-2000 områdeudpegning. Indenfor Natura-2000 udpegningen indgår dog også andre typer af arealer end de beskyttede §3-arealer, som f.eks. områder på havet, skove, omdriftsarealer, "naturgrunde" i sommerhusområder og lignende.

Halsnæs Kommune har i samarbejde med andre nabokommuner og staten i løbet af 2015 udarbejdet og godkendt nye handleplaner for kommunens 5 Natura2000-områder.

Disse handleplaner skal søges udmøntet i perioden 2016–2021.

Lidt om naturpleje og genopretning

For blot 50–70 år siden var det danske areal med overdrev, heder og enge 4 gange så stort, som det er i dag. I Halsnæs Kommune var de dominerende naturarealer overdrev og eng grundet Halsnæs' meget store andel af kystlinje og søbred. Disse lysåbne naturtyper var overvejende et kulturprodukt, dvs. de var skabt og opretholdt af menneskets påvirkning.

Påvirkningen bestod primært af landbrugsdrift, men også i høj grad af kystdynamiske processer.

På græsningsegnet landbrugsjord afgræssede kreaturer arealerne, og bonden fældede/ryddede årligt træ- og buskopvækst. Herved fremmede han områdets græsningspotentiale og skaffede brændsel til opvarmning, tagrør til tækning mv. Vandhullerne blev jævnlige oprenset for at skaffe rent drikkevand til kreaturer. Tilgroningen blev også hér forhindret, da tørv og tagrør indgik i landbrugshusholdningen. Skræntarealer ved kysten eroderedes jævnlige af havets uhindrede påvirkning og blev herved holdt fri for træer og buske. Endelig var store dele af nordkysten lyngoverdrev med udpint og sandflugtspåvirket hede-områder.

I dag er alle disse påvirkninger ophørt eller på afgørende vis ændret, hvorfor de fleste af overdrevene og engene i Halsnæs Kommune er forsvundet. Hovedårsagerne er dels konvertering af landbrugs- og overdrevsarealer til sommerhusområder, dels at landbrugsstrukturen har ændret sig væsentligt de seneste 50–70 år. Vandløb er blevet uddybet og nogle steder suppleret med pumpelag. Endelig bliver havets påvirkning og naturlige "pleje" af skrænter og klinter i dag effektivt forhindret ved hjælp af stenhøfder/diger mv. i forbindelse med kystsikring.

De rester af lysåben "Halsnæsk" natur, som endnu ikke er forsvundet, kan kun bibeholdes ved, at man fastholder eller søger at genskabe/efterligne tidligere tiders påvirkninger af arealet.

Naturplejen i Halsnæs Kommune sigter også mere "formelt" på at opfylde formålet med Natura2000-handleplanerne eller med de bestemmelser visse arealfredninger fastlægger.

Endelig hjælper plejen med at sikre og bevare særligt værdifulde §3-arealer eller dyre- og plantearter, som er i fare for at forsvinde fra Danmark.

Hvordan naturpleje?

Naturpleje består typisk i at:

- Indhegne og etablere afgræsning. Metoden er den mest "naturlige" pleje og fremmer en stor variation af plante- og dyreliv.

- Sikre mod tilgroning ved at rydde og fjerne forekomst af træer, buske og "fremmede" plantearter. Oftest såkaldt 1. gangs indgreb. Metoden bør følges op af efterfølgende pleje med græsning og/eller høslæt.
- Foretage høslæt. Fjerner man ikke det afslåede materiale, vil de mange forskellige arter af små lyskrævende urter blive skygget bort, og nedbrydningen af materialet vil gøde arealet yderligere. Begge følgevirkninger fremmer væksten af hurtigt voksende næringskrævende arter. Arter som i forvejen er uhyre almindelige i Danmark.
- Oprensning og skabe lystilgang til vandhuller.

Naturplejetiltag 2014–2017

Bakkestien

Fredet areal, kystnært overdrev. Her findes en sjælden overdrevsflora og også en bestand af markfirben. Her foretages høslæt årligt på ca. 1 ha. fordelt på arealer ved Kastanie Alle, Bjørnebakke og skænter mod Strandvejen.

Birkebakkerne

Kystnært Natura2000-overdrev
Bestand af grenet edderkopurt og markfirben. På skrænterne i øvrigt meget sjælden flora. Her rydning af kratkov og etableret 2 ha græsningsfold i samarbejde med ejer.

Dragebjerg

Fredet areal, fortidsminder, vandhuller og overdrev. Her findes markfirben, stor vandsalamander og en sjælden flora. Her er foretaget høslæt på ca. 1 ha samt slået genvækst af slåen og gyvel.

Grævlingehøj

Fredet areal. Kystnært Natura2000-overdrev. Levested for bestand af grenet edderkopurt og markfirben. Græsningsaftale og vedligeholdende høslæt på 2-3 ha.

Gråstenvej

Etablering af 6 nye vandhuller, hegning af 4 ha engareal samt indgået græsningsaftale.

Hald Strand

Fredet kommunalt-ejet areal. Her som det eneste sted i Danmark vokser den fredede røllike-gyvelkvæler. Kommunen foretager høslæt på 2,5 ha, samtidig med at bestande af rynket rose manuelt bekæmpes af en gruppe frivillige botanikere.

Hvide Klint

Rydning af skrænter og nyskabelse af mindre overdrevsbakke ved renafdrift af poppel. Vedligeholdende høslæt og skræntrydninger.

Høje Lindebjerg

Rydning og opsætning af fåre-hegn. Området græsses af særlig fårerace der æder Rynket Rose; en art som massivt har invaderet det fredede område.

Holteskov

Særlig naturareal, gl. "bondeskov" med stævningsdrift. Stor orkidéforekomst af

tyndakset gøgeurt. Slåning af poppelrodskud samt vilde hindbær i underskov.

Kappelhøjken

Hegnet og udtaget ca. 12 ha. fredet kommunal agerjord i overensstemmelse med plejeplanen. Her etableret græsningsaftaler og koklapperlaug. På dele af arealerne er der tildels udsået overdrev samt udlagt hø fra nærliggende plantesamfund ved Bjørnebakken.

Klintholm

Kystnært Natura2000-overdrev med grenet edderkopurt og markfirben. Slåning af 800 m² genvækst af krat og særlig indsats mod brombær-genvækst.

Kongelysvej

Totalrydning af Rynket Rose og genskabelse af strandoverdrev.

Lyngbakker ved Storbjerg

Græsningsaftale og vedligehold.

Lundebakke

Rydning af skrænt på 5.000 m² og sikre indkig til bronzealderhøj.

Lynæs

Fredet kommunalt-ejet strandfælded. Meget fin strandoverdrevsflora. Høslæt ca. 2 ha, bekæmpelse af poppelrodskud og rynket rose.

Melby Høje

Med stor succes udtaget 2 ha tidligere agerjord og omlagt til overdrev ved udlægning af naturhø fra nabo-overdrev med særlig flora. Området er blevet egnet og der er indgået græsningsaftale.

Rakenhøj

Fredet kommunalt ejet overdrevsareal
Årlig leslåning på 0,5 ha i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening.

Rundebakke

Kommunens absolut mest artrige og landskabeligt smukkeste kystnære overdrev Natura2000-overdrev.

Vandhul med grøn mosaikguldsmed. Slåning af genvækst af slåen og gyvel. Udarbejdet græsningsaftale og arealet er udvidet.

Ravnsbakke

Fint eng/overdrevsområde med

klarvandede vandhuller som er levested for Stor Vandsalamander og Løgfrø. Her er i perioden ryddet slåenkrat. Dele af enge udpeget Natura2000-areal.

Store Havelse

Rydning af poppelkrat og etableret høslæt. Bestand af nikkende kobjælder og andre sjældne plantearter. Her i kommunens eneste shelter ved Roskilde Fjord.

Spodsbjerg

Nyt hegn opsat på 4 ha. Græsningsaftale og vedligehold.

Store Karlsminde

Fredet kommunalt-ejet strandfælled og privatejede skrænter. Her findes den sjældne danske fuglelederkop, store bestande af markfirben og sjælden varmekrævende flora. Høslæt ca. 0,2 ha. Rydning af krat på skrænt til gavn for markfirben.

Trehøje

Området indeholder Natura2000-eng og overdrev samt 3 vandhuller. Her er fundet en meget stor orkidéforekomst samtidig med at vandhuller huser såvel løgfrø som stor vandsalamander. Årlig slåning af genvækst af 3.000 m² rød-el i kær, samt oprenset 2 vandhuller

Ubberup

Vedligeholdende græsning af nyskabt engareal.

Ullerup

1 vandhul på kommunalt ejet areal samt 1 på privatejet. Området er et af de eneste områder i kommunen med nyligt påvist bestand af sjældne padder og salamandre. Nærområdet plejes med høslætaftale til gavn for flora og padder.

Naturpleje 2018–2019

Plejeplaner

Arrenæsplanen forventes vedtaget og dele af denne udmøntes i fællesskab med Naturstyrelsen. Der påbegyndes revision af plejeplan omkring "Hvide Klint".

I 2019 påbegyndes revidering af "Plejeplan for Lyngbakkerne".

Vedligeholdende rydning af krat

Plejeniveauet vil opretholdes ved årlig slåning af krat på overdrev, enge og lyngarealer ved Arenakke Bakker, Rundebakke, Trehøj, Birkebakkerne, Klintholm, Rakenhøj, på dele af Bakkestien, ved Lyngbakkerne i Hundested samt ved Havelse Strand.

Nyhegning

Som følge af kommunens Natura2000-handleplaner, vil der blive reserveret midler til enkelte nye hegninger og vedligeholdelse af eksisterende hegninger, særligt ved de kystnære arealer ved Roskilde Fjord, men evt. også yderligere ved Arresø.

Høslæt

Kommunen har de siden 2010 foretaget årligt "gammeldags" høslæt; dvs. med fjernelse af det afslåede materiale på særligt naturrige kommunale arealer ved Lynæs, Hald, Rakenhøj, dele af Bakkestien og ved Maglehøj. Disse arealer vil fortsat plejes ved høslæt og nye arealer ved Kappelhøj og Kongelysvej inkluderes.

Registrering og overvågning af beskyttet natur og fredede arter

Hvad er beskyttet natur?

Når naturområderne erstattes af by, infrastruktur sommerhuse eller landbrugsland, forsvinder også levestederne for mange vilde dyr og planter. For at bremse denne udvikling bestemte Folketinget tilbage i 1992 at beskytte bestemte naturtyper gennem Naturbeskyttelseslovens § 3. Naturtyperne, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, er søer, heder, moser, strandenge, ferske enge og overdrev. Desuden er en række udpegede vandløb også omfattet af beskyttelsen.

Det er som udgangspunkt Halsnæs Kommunes pligt løbende at føre tilsyn med og kortlægge de beskyttede naturtyper i kommunen. I 2012 blev det mellem KL og Miljøministeriet aftalt at der indenfor en 10-års cyklus skal føres tilsyn med samtlige registrerede naturtyper i kommunen.

Registrering og kortlægning af natur er en vigtig forudsætning for en saglig velbegrunderet administration af såvel naturbeskyttelsesloven, planloven og landbrugslovgivningen. Et opdateret kendskab til tilstanden af et givent areal og forekomst af særlig beskyttede arter er især vigtigt, når ansøgninger eller anmeldelser af et projekt skal behandles i vinterhalvåret. Om vinteren er det meget vanskeligt at vurdere et areals naturindhold præcist. Det kan fordyre og evt. ændre et allerede godkendt og påbegyndt bygge- eller anlægsprojekt væsentligt, hvis man midt i anlægsfasen bliver opmærksom på en beskyttet dyreart eller naturtype.

Viden om og kortlægning af beskyttet natur vil i herudover løbende anvendes i forbindelse med prioritering af kommunens ressourcer til naturforvaltning.

Særlige beskyttelseskrævende arter

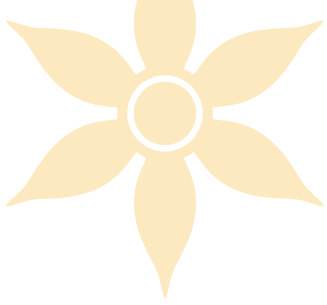
Overvågning eller systematisk, årlig optælling og bestandsvurdering af natur (her særlig udvalgte arter) er en vigtig baggrundsviden til brug for prioritering af naturplejeindsatsen og sikring af Natura 2000-forpligtelserne.

Det blev ved strukturreformen fastlagt, at Staten (Naturstyrelsen) foretager den generelle overvågning af Danmarks natur, udmøntet i det såkaldte Novana og Devano-program.

I Halsnæs Kommune findes der en række særlige arter, som enten er sjældne og fredede på europæisk eller nationalt plan eller er særligt karakteristiske for Halsnæs Kommune.

Desværre inkluderer den statslige overvågning ikke Halsnæs Kommunes forekomster af disse sjældne særligt karakteristiske arter. Et udvalg af disse overvåges derfor årligt af Halsnæs Kommune.

Registrering af beskyttet natur og særlige arter 2014–2017

Naturtyper

Halsnæs Kommune har i perioden besøgt og registreret ca. 30 % af kommunens naturtyper, primært i kommunens nordlige del.

Grenet edderkopurt

I kommunen findes den internationalt sjældne grenet edderkopurt. Arten blev oprindeligt placeret i familie med liljerne og er fredet. Dvs. den ikke må plukkes, opgraves mv. Arten kendes kun fra 3 kommuner i Danmark, alle ved Roskilde Fjord.

Som bekendt indgår arten i Halsnæs Kommunes byvåben, idet dens levested (tørre, solrige kystskrænter) udmærket beskriver Halsnæs Kommune, som en kystnær kommune med et varieret og usædvanligt naturindhold. Arten var før 2007 kendt fra 2–3 steder i Halsnæs Kommune, men er efterfølgende blevet eftersøgt og er nu konstateret på i alt 7 separate forekomster.

Samtlige lokaliteter er årligt overvåget og optalt af Halsnæs Kommune og alle forekomster bliver plejet. Bestandene trives alle sammen og den samlede bestand kan tælles i mere end 5.000 individer.

Desværre er kystskrænterne truet af erosion og således er én af lokaliteterne i forbindelse med stormen Bodil forsvundet i havet.

Herudover er andre lokaliteter ved at blive overtaget af den aggressive græs Bjerg-rørhvene, som selvom den er hjemmehørende breder sig invasivt – arten søges dog bekæmpet ved slåning.

Røllike-gyvelkvæler

Arten er ligesom grenet edderkopurt sjælden og fredet. Den kendes kun i dag fra 2 steder i Skandinavien hhv. på Øland i Sverige og ved Hald Strand i Halsnæs. Arten blev årligt overvåget af Frederiksborg Amt i starten af 1990'erne, men forsvandt tilsyneladende i slutningen af 1990'erne.

I 2007 blev den genopdaget. Lokaliteten blev plejet målrettet første gang i 2009 og plejen har været meget effektiv. I 2007 blev optalt i alt 20 blomstrende individer. Det har vist sig at tidligt høslæt (inden 1. juni) er optimalt for arten. Ved den seneste optælling i 2017 blev der optalt mere end 600 individer – og arten bliver nu også rapporteret fra de nærliggende sommerhusgrunde.

Løgfrø

Løgfrø har været overvåget af skiftende myndigheder i Nordsjælland siden starten af 1980'erne. Hillerød, Halsnæs og Gribskov Kommune er nu indgået i et forvaltningssamarbejde. I fællesskab overvåges arten og der bliver koordineret plejeindsatser indenfor de områder, hvor der findes bestandene tæt på kommunegrænserne indbyrdes.

Arten er vanskelig at overvåge, idet den er nataktiv og kun i få uger om året i yngletiden kvækker... under vandet!

Løgfrø var i perioden 2014–2017 kun kendt ved Ullerup Skov; i et vandhul på kommunalt ejet jord. Arten er tidligere kendt fra Arrenæs og omegn, men arten er ikke set/observeret hér siden 2005.

Helt sensationelt blev arten fundet igen på Arrenæs i foråret 2018 – i et vandhul som blev plejet af Halsnæs Kommune senest i 2015.

Bestanden i Ullerup trives og ved en statusregistrering i 2018 blev der fundet mere end 10 kvækkende hanner og 4 hunner.

Tyndakset gøgeurt

En livskraftig og stor bestand af orkidéen tyndakset gøgeurt blev opdaget i en lille skov ved Torpmagle i 2006. Bestanden er siden blevet optalt hvert år af Halsnæs Kommune. Bestanden er i 2018 desværre ved helt at forsvinde – trods pleje.

Således er der i år 2018 kun fundet enkelte blomstrende planter – formodentlig skyldes det at bestanden af Iberisk Skovsnegl de seneste år er blevet meget talrig på lokaliteten. Arten er derfor udgået af overvågningsprogrammet.

Registrering af beskyttet natur og særlige arter 2018–2019

Naturtyper

Halsnæs Kommune har en målsætning om at besøge og registrere 10 % af de beskyttede naturtyper om året. Derfor planlægges og udføres besigtigelser omkring Arrenæs og Frederiksværk i 2018–2019.

Fredede arter

Det påtænkes at registrere arter på habitatdirektivets bilag IV. Her tænkes især på arter af flagermus, men også insekter.

Artsregistreringen skal danne baggrund for en mere målrettet naturpleje på særligt værdifulde lokaliteter. Eksempelvis kan viden om særlige sommerfugleforekomster resultere i at høslæt udsættes eller "springes over".

Halsnæs Kommune fortsætter overvågningen af Grenet Edderkopurt, Røllike-Gyvelkvæler samt Løgfrø i 2018-2019. Der vil dog ikke indgå yderligere arter i den systematiske overvågning.

Bekæmpelse af invasive arter

Iberisk Skovsnegl... Den kender alle efterhånden; ligeledes Kæmpe-Bjørneklo og Rynket Rose. Fælles for dem er at de betegnes "invasive". Begrebet "invasiv" kendetegner et dyr eller plante, som via mennesker er blevet introduceret til Danmarks natur og som effektivt etablerer og spreder sig ved at udkonkurrere naturligt hjemmehørende arter.

I Halsnæs Kommune er det især 3 plantearter og 1-2 dyrearter som ganske markant har etableret sig og mange steder allerede udryddet originale "Halsnæske" naturtyper.

Desværre kommer der hele tiden flere arter til f.eks. mårhund, glansbladet hæg og mangebladet lupin.

Bekæmpelse af invasive arter 2014–2017

Mink

Minkens føde består primært af fisk, fugle små pattedyr, krebs og lignende. Minken kommer oprindeligt fra Nordamerika, og er siden undsluppet i Europa. Den er herhjemme et effektivt rovdyr og kan have en betydelige negativ effekt på visse arter af fugle, særligt vandfugle, og små pattedyr, da

minkene rydder reder for æg og afkom. Minken kan også muligvis udkonkurrere hjemmehørende rovdyr ved at reducere deres fødegrundlag.

Halsnæs Kommune har i samarbejde med kommunens Grønne Råd og Naturstyrelsen støttet en organiseret mink-bekæmpelseskampagne i 2014–2017.

Bekæmpelse

Fældefangst og jagt kan reducere bestandene, men ikke udrydde arten.

Kæmpe-bjørneklo

Den mest "kendte" af de invasive plantearter er kæmpe-bjørneklo. Arten er, sammenlignet med vores nabokommuner, dog ikke et massivt problem i Halsnæs Kommune. Dog forekommer kæmpe-bjørneklo lokalt i et meget stort individantal på våde kulturrenge langs Lyngby Å. År 2009 vedtog Halsnæs Kommune en indsatsplan til bekæmpelse af arten.

Bekæmpelse

Forekomst af kæmpe-bjørneklo på kommunale arealer er i perioden bekæmpet effektivt af kom-

munens Natur- og Vej afdeling. I 2013 påbegyndtes pesticidbekæmpelse desuden på særligt vanskeligt tilgængelige arealer ved Hald. Her er artens antal nu minimeret.

På de private arealer er artens spredning stoppet, og indsatsplanen virker efter hensigten. Blomstrende Kæmpe-Bjørneklo er i klar tilbagegang i hele Halsnæs Kommune.

Rynket rose/Hybenrose

Rynket rose er den invasive planteart, som mest effektivt har spredt sig i Halsnæs Kommune. Arten findes stort set i alle af kommunens kystnære naturområder og findes desuden også på indlandslokaliteter. På Nordkysten er den dominerende i et bælte fra Kikhavn i vest til Liseleje i øst. Tidligere tiders sparsomme strandoverdrevsflora med nikkende kobjælde, gul evighedsblomst og liden klokke er skygget væk.

Mange steder er områdernes rekreative værdi forringet, idét rynket rose vanskeliggør færdsel gennem klit og strandfælled. Også tidligere tiders hav-udsigter fra Strandvejen er nu blokeret af en uigennemtrængelig mur af rynket rose.

Der findes ingen lovhjemmel til at påbyde arten bekæmpet, hverken på offentlige eller private arealer. Dog skal Halsnæs Kommune sikre, at arten bekæmpes indenfor Natura2000-områderne i Halsnæs Kommune som følge af Natura2000-handleplanerne.

Bekæmpelse

Forekomst af rynket rose på kommunalt ejede arealer med særlig beskyttet eller fredet natur søges bekæmpet ved slåning og/eller opgravning. Desværre vrages rynket rose af de fleste græssende husdyr. Rynket rose har derfor mulighed for at sprede sig også i områder, som ellers plejes ved afgræsning af får og kreaturer. Forekomst af rynket rose indenfor prioriterede naturområder er således søgt bekæmpet ved flere årlige slåninger og opgravninger.

I perioden 2014-2017 er arten intensivt bekæmpet ved Rundebakke, Klintholm, Lynæs Strandfælled, Lyngbakkerne, 7-høje ved Melby og ved Hald Strand. I 2016 påbegyndtes pesticidbekæmpelse desuden på en enkelt vanskelig tilgængelig lokalitet ved Roskilde Fjord. Her har 2 gange pesticidbehandling udryddet arten – til gavn for den øvrige særlige sjælde flora på skrænten.

Spelsau æder roserne

Særligt på det fredede kommunale areal ved Høje Lindebjerg blev der i 2016 udsat særlige Spelsau-får. De æder med stor vellyst rynket rose – og det er mærkbart som arten forsvinder på arealet.

Japansk pileurt

På skrænter og strandfællede langs Roskilde Fjord er japansk pileurt nogle steder nu enerådende. Arten spreder sig meget effektivt, og kan etablere sig blot med enkelte små stængelstykker. Den har udryddet de oprindelige kystoverdrevs plantesamfund og skadet strandenes rekreative værdi.

Der findes ingen lovhjemmel til at påbyde arten bekæmpet, hverken på offentlige eller private

arealer. Dog skal Halsnæs Kommune sikre at arten bekæmpes indenfor Natura2000-områderne i Halsnæs Kommune som følge af Natura2000-handleplanerne.

Bekæmpelse

Japansk pileurt ædes af de fleste husdyr men helst på et tidligt vækststadium. I områder hvor græsningstrykket er lavt, breder arten sig derfor alligevel. Forekomst af japansk pileurt indenfor prioriterede naturområder er således søgt bekæmpet ved flere årlige slåninger.

I perioden 2014–2017 er arten bekæmpet ved Rundebakke, Grævlingehøj og ved Birkebakkerne.

Bekæmpelse af invasive arter 2018–2019

Indsatsplan til bekæmpelse af kæmpebjørneklo fortsætter.

Øvrige nævnte arters bekæmpelse vil fortsætte på samme niveau.

I samarbejde med Natur og Vej planlægges en kortlægning af Japansk Pileurt, Canadisk Gyldenris og nye hidtil ukendte bestande af Rynket rose og efterfølgende iværksætte bekæmpelse udvalgte steder.

Halsnæs Kommune
Rådhuspladsen 1
3300 Frederiksværk

Telefon 4778 4000
mail@halsnaes.dk

www.halsnaes.dk